

Πρεβεζάνικα Χρονικά

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 57-58 (2021)

Ερωτογενές αορτικό -της ποιήσεως- τόξο

Σπύρος Μπρίκος

doi: [10.12681/prch.36572](https://doi.org/10.12681/prch.36572)

Copyright © 2024, Σπύρος Μπρίκος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπρίκος Σ. (2024). Ερωτογενές αορτικό -της ποιήσεως- τόξο: Για την ποιητική συλλογή του Σωτήρη Νούσια Ερωτικά Ποιήματα (Εκδόσεις Οδός Πανός, Αθήνα, Οκτώβριος 2020, 42 σ.). *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, 401-404. <https://doi.org/10.12681/prch.36572>

Σπύρος ΜΠΡΙΚΟΣ*

Ερωτογενές αορτικό –της ποιήσεως– τόξο

Για την ποιητική συλλογή του Σωτήρη Νούσια Ερωτικά Ποιήματα (Εκδόσεις Οδός Πανός, Αθήνα, Οκτώβριος 2020, 42 σ.)

«**Η** τέχνη είναι πυριτιδαποθήκη, απόδειξη ο Παρθενών». Η φράση αυτή ανήκει στον Νικόλα Κάλας, ποιητή, θεωρητικό και κριτικό της τέχνης, που υπέγραφε ως ποιητής, διαγνωστής και ασκών την πολεμική. «Τα ποιήματά μας σκουριασμένα κοκτέιλ και απαστράπτουσες άγιες μολότοφ εκτοξεύουμε σταθερά τις ιερές νύχτες στα σαθρά θεμέλια της πόλης για να ξυπνήσουν ξανά σε εκατομμύρια μικρές πυρκαγιές οι ξαναγεννημένες εκρήξεις»,¹ γράφει ο ποιητής Κώστας Κρεμμύδας στη σπουδαία συλλογή του *Σαντιγκάρ*. Σε ακολουθία με τις παραπάνω ποιητικές φράσεις γίνεται και η ανάγνωση των *Ερωτικών Ποιημάτων* του Σωτήρη Νούσια, μιας και η πρώτη αίσθηση που μας δίνεται, είναι ότι βρισκόμαστε σε εμπόλεμη ζώνη, όπως ακριβώς την ορίζει, αλλά και την οριοθετεί το υποκείμενο της τέχνης, δηλαδή ο ίδιος ο ποιητής. Έτσι η αρχική μας προσδοκία –από τον τίτλο και μόνο της συλλογής– ότι θα είμαστε αντιμέτωποι με έναν αμιγώς ερωτικό ποιητικό λόγο, αυτοαναφορικό, καθ' όλα ιδεαλιστικό και μεταφυσικό, διαψεύδεται από τις πρώτες γραμμές του βιβλίου.

Στον στροβιλισμό της ανάγνωσης των *Ερωτικών Ποιημάτων* του Σωτήρη Νούσια συνειρμικά στη σκέψη έρχεται η ρήση του Σαίξπηρ ότι «η αληθινή αγάπη φθάνει μακριά μέχρι την άκρη της συντέλειας». Ορισμένοι συγγραφείς και ποιητές γνωρίζουν καλά μέσα από το βίωμα αλλά και από τις κοινωνικές προσλαμβάνουσες ότι ο έρωτας δεν έχει νομοτελειακά χαρακτηριστικά, ούτε είναι το πεδίο όπου η ψυχανάλυση θα μπορούσε να δώσει απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα. Όπως είχε επισημάνει ο Μπέρτολτ Μπρεχτ σε δοκίμια και διαλέξεις του για την τέχνη, η ψυχανάλυση ίσως θα ήταν χρήσιμη στο να κάνει άλλο ένα λίφτινγκ στην αστική τάξη. Ο έρωτας δεν είναι αίνιγμα, δεν εξελίσσεται ομαλά, αλλά είναι εξ' ορισμού ένα εμπόδιο. Εντέχνως ο Σωτήρης Νούσιας κεντά στην ποιητική φόρμα των *Ερωτικών Ποιημάτων* του αντιθετικές προτάσεις που δυναμιτίζουν κάθε ποιητική ιστορία, κα-

* Ιατρός, συγγραφέας, υποψήφιος διδάκτορας της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης).

¹ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ 2013, 43.

θιστώντας την αυτοδύναμη ανάμεσα σε τόσα άλλα ποιητικά συμβάντα του βιβλίου.

Με έναν καθ' όλα αναρχικό, ανατρεπτικό, αιρετικό τρόπο μάς εισάγει σε ποιητικά πεδία, σε «ερωτογενείς ποιητικές ζώνες» με όλα τα κοινωνικά χαρακτηριστικά και τις προεκτάσεις τους. Και ως αναρχικό, διευκρινίζουμε, είναι ό,τι δεν υπακούει σε νόρμες, αρνείται να αποδεχθεί την εξωτερική, την ψεύτικη ηθική των πραγμάτων, την κοινωνική ευπρέπεια, τις σχέσεις εξουσίας, είναι δρόμος προς την ελευθερία του ατόμου, αγώνας για την ανάδειξη της εσωτερικής ηθικής των πραγμάτων. Εδώ ακριβώς ηχούν και οι στίχοι από το «Σπονδυλωτό Φλάουτο» του Μαγιακόφσκι, που δημοσιεύθηκε το 1916, όπου ο ποιητής με τα καρφιά των λέξεων είναι καρφωμένος στο χαρτί, όπως και ολόκληρη η ερωτική ποιητική κοσμογονία του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα. Με το ίδιο, άλλωστε, γράμμα της αλφαβήτου ξεκινάνε ο Έρωτας και η Επανάσταση, ο Νούσιας φαίνεται να το έχει εμπεδώσει καλά αυτό και να το εφαρμόζει στην ποιητική του, το γνωρίζουν βέβαια εξίσου καλά –αυτήν ακριβώς τη σημαίνουσα αξία του γράμματος Έψιλον– οι εκπρόσωποι της ρωσικής πρωτοπορίας με πρώτο και καλύτερο τον ποιητή της Επανάστασης Βλαντίμιρ Μαγιακόφσκι, όπου το ερωτικό ποίημα είναι ταυτόχρονα για εκείνον και μια πολιτική πράξη.

Δεν είναι βέβαιο αν θα μπορούσαμε να κατατάξουμε τον Σωτήρη Νούσια στους φουτουριστές ή στους υπερρεαλιστές ποιητές, αυτό, άλλωστε, δεν έχει την κυρίαρχη σημασία· είναι όμως σίγουρο ότι ανήκει σε εκείνη την πρωτοπορία των ποιητών –και αναφέρομαι στους πρωτοπόρους ποιητές της εποχής μου– όπου το κοινωνικό, το «χειρονομιακό»/«gestus» όπως εφαρμόστηκε από τον Μπρεχτ στο επικό-διδασκτικό θέατρο, αναδεικνύει και τη βαθύτερη ουσία του ίδιου του ποιήματος και κατ' επέκταση της ίδιας της τέχνης. Μια ουσία ερωτική, εντόνως σαρκική και ταυτόχρονα υπαρξιακή, κοινωνική, ιστορική, πολιτική, άρα κυρίαρχα ανθρώπινη και ηδονιστικά πανανθρώπινη. Αυτό δεν θα ήταν εφικτό, αν η φόρμα της γραφής δεν έφερνε στην περιοχή του ορατού φάσματος του φωτός ολόκληρο το πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων και των συμβολισμών, τις συνδέσεις των ανθρώπων στην παραγωγή και την κοινωνική διαστρωμάτωση.

Ο έρωτας στα ποιήματα του Νούσια βιώνεται υποκειμενικά μέσα σε ένα μελετημένο από τον ίδιο και διευρυμένο αντικειμενικό πλαίσιο κοινωνικής, ιστορικής και πολιτικής πραγματικότητας. Στο ανοιχτό αυτό πλαίσιο θέασης, που διαμορφώνεται από τον ίδιο τον ποιητή για τον αναγνώστη, συντρίβεται η γενική μεταφυσική περί έρωτος ιδέα, όπως εκείνη καταφθάνει αλλοτριωμένη μέσα από την αρχαιότητα. Και θεμελιώνεται μια άλλη υπόστασή του σε ένα διαφορετικό υπαρξιακό και αξιακό σύστημα που ορίζεται μέσα από ποιητικές επιφάνειες στο τώρα και μεταφέρεται στο μέλλον ακολουθώντας την εξέλιξη της αυτοπραγμάτωσης του ποιητή μέσα από το ίδιο του το έργο. Ο ποιητής δίνει μια μάχη εκκινώντας από τις εσωτερικές του αντιθέσεις και με επίκεντρο εκείνες του ευρύτερου περιβάλλοντος, διαγράφοντας συγχρόνως ένα προτσές εξέλιξης των θεμάτων που πραγματεύεται. Τα *Ερωτικά Ποιήματα* του Νούσια είναι, με λίγα λόγια, συνισταμένη δυνάμεων, ποιητικές επιφάνειες και όχι σημεία ή στίγματα γραφής. Είναι νέφη σύνθεσης που

κυφορούν κεραυνούς, ή ποιητικά νεφελώματα που συστέλλονται και διαστέλλονται στον υπαρξιακό και ταυτόχρονα ιστορικό και κοινωνικό χωροχρόνο.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στα *Ερωτικά Ποιήματα* το ποιητικό υποκείμενο δεν συντρίβεται από το αντικείμενο του πόθου του, δεν συνθλίβεται από τον ίδιο τον έρωτα και δεν αποδομείται από τη δύναμή του. Δίνει, αντιθέτως, μια μάχη, ενίοτε άνιση, όπου κερδίζει τελικά την ελευθερία του, την αυτογνωσία και μέσω του ίδιου του ποιητικού του έργου την αυτοπραγμάτωσή του. Σε αυτήν την αρένα, συνεπώς, του έρωτα ο ποιητής θέτει τους δικούς του όρους εξ αρχής και ορίζει το πλαίσιο δράσης του προσδίδοντας στο όλο εγχείρημα μια περισσότερο υλιστική μορφή.

Σε πολλά ποιήματα ρίχνει ο ίδιος την αυλαία της αφήγησης της ερωτικής ιστορίας επιλέγοντας τι τέλος θα δώσει. Έτσι, στο ποίημα με τον τίτλο «Κερδισμένο νήμα» διαβάζουμε χαρακτηριστικά: «Άνιση μάχη. Στο νήμα σ' έχασα, μα κέρδισα το νήμα».² Στο ποίημα με τίτλο «Όπως θα φεύγεις» ο ποιητής μας λέει πως «... Επίλογο θα βάλω. Να φαίνεται ταφόπλακα η αγάπη σου»,³ ενώ στο ποίημα «Στη μέση του δρόμου» διαβάζουμε: «... Όταν όμως ψάχνω τα κομμάτια μου λείπουν τα δικά σου. Έστω κι έτσι χωρίς μια σπιθαμή γης, να καλύπτει τα χνάρια μου, ο δρόμος απλώνεται ορθάνοιχτος. Θα τον διαβώ».⁴

Προσφυώς συναρμοσμένοι στο ποιητικό σώμα οι ιατρικοί όροι προσδίδουν μια υλική διάσταση, μια ατμόσφαιρα γήινη, σαρκική, αιμάσσουσα, μέσα στους τέσσερις τοίχους ενός δωματίου όπου βρίσκεται κλεισμένος ο έρωτας μαζί με τον ίδιο τον ποιητή. Ή μήπως έχει δραπετεύσει αφήνοντας πίσω του έναν ζωντανό-νεκρό πάνω στην κλίνη της ερωτικής πράξης, σε ένα μονήρες πια στρώμα με ένα κόκκινο σημάδι από κραγιόν πάνω στο δέρμα του; «Ερωτογενής αορτή»⁵ ονομάζεται το ποίημα που αναδύεται αυτοδύναμο περίπου από τη μεσότητα της ποιητικής συλλογής *Ερωτικά Ποιήματα* του Σωτήρη Νούσια, σε αναλογία ανατομική με το αορτικό τόξο του ανθρώπινου θωρακικού κλωβού, που εκφύεται από την καρδιά για να δώσει γρήγορα τις διακλαδώσεις του, τις αρτηρίες που θρέφουν με οξυγόνο όλους τους ιστούς του σώματος. Τι κι αν η ρήξη της ερωτογενούς αορτής ενεργοποιεί τον κεντρικό συναγεμώ για το ποιητικό σώμα.

Ο ποιητής στέκεται στωικά μπροστά στη γενικευμένη αιμορραγία, σαν ιατροδικαστής με καθαρή την κρίση, σαν *διαγνωστής και ασκόν την πολεμική του τέχνη*, δηλαδή την ποίηση. Σαν κυνικός φιλόσοφος που ξεμπροστιάζει την Πάνδημο Αφροδίτη και τις εξουσιαστικές σχέσεις που ορίζουν τη δράση της, ξεσκεπάζοντας παράλληλα την κάλπικη κοινωνική ηθική, τον καθωσπρεπισμό και την αστική σεμνοτυφία, διασώζοντας, στο τέλος, μαζί με το ποίημα που στέκεται όρθιο στο δικό του ηθικό ανάστημα, και τα μύχια της ίδιας της ψυχής του ποιητή.

² ΝΟΥΣΙΑΣ 2020, 28.

³ ΝΟΥΣΙΑΣ 2020, 32.

⁴ ΝΟΥΣΙΑΣ 2020, 36.

⁵ ΝΟΥΣΙΑΣ 2020, 25.

Βιβλιογραφία

ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ Κώστας, 2013, *Σαντιγκάρ*, Αθήνα.

ΝΟΥΣΙΑΣ Σωτήρης, 2020, *Ερωτικά Ποιήματα*, Αθήνα.